

CILVĒKI

Kā mēs visu

s**●**bojājām.

Ekskurss vēsturē

TOM PHILLIPS

HUMANS

A Brief History of
How We Fucked
It All Up

TOMS FILIPSS

CILVĒKI

Kā mēs visu

sbojājām.

Ekskurss vēsturē

ZVAIGZNE ABC

316 (075.4)

Fi 510

Tom Phillips

HUMANS

A Brief History of How We F*cked It All Up

Copyright © 2018 Tom Phillips

First published in 2018

by WILDFIRE

an imprint of HEADLINE PUBLISHING GROUP

Cover illustration © Alexandra Lande/Shutterstock (handprint);

© Tanya K/Shutterstock (paint splat).

No angļu valodas tulkojusi *Santa Brauča*

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Santa Brauča, 2019

© Izdevums, literārā apdare, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC

ISBN 978-9934-0-8302-0

*Ņemot vērā lietas būtību,
šīs grāmatas veltīšanu manai ģimenei
varētu smagi pārprast.*

*Tāpēc es to veltīju jebkuram,
kurš kādreiz kaut ko ir pamatīgi sabojājis.
Jūs neesat vienīgais.*

Saturs

Prologs. Izgāšanās gadījumu pirmsākumi.....	9
1. Kāpēc jūsu smadzenes ir idiotas?	19
2. Te gan ir forša vide!.....	39
3. Dzīvība... ē... rod izeju.....	59
4. Sekojot līderim	77
5. Ļaužu vara	101
6. Karš. Hm. Kāds no tā labums?.....	117
7. Superlaimīgais un liksmais koloniālisma baļļuks	139
8. Marionešu un/vai esošo prezidentu ceļvedis diplomātijā.....	173
9. Štruntīgais tehnoloģiju neprāts	195
10. Īsa vēsture iepriekš neparedzētajā	225
Epilogs. Sabojājot nākotni.....	237
Pateicības	247
Papildu literatūra	249
Par autoru	251

Prologs

Izgāšanās gadījumu pirmsākumi

Sensenos laikos, kad saule ausa pāri Etiopijas varenās upes ielejām un lidzenumiem, kokā zvilnēja kāda jauna pērtiķiene.

Mēs nevaram zināt, ko viņa todien domāja vai darija. Varbūt viņa prātoja, ka jāatrod kas ēdams vai jāuzmeklē tēviņš, varbūt jāpārbauda blakuskoks, lai pārlicinātos, vai tas nav labāks. Viņa pilnīgi noteikti nezināja, ka tās dienas notikumi padarīs viņu par visu laiku slavenāko savas sugas pārstāvi – pat ja varētu to viņai kaut kādā veidā pavēstīt, slavas jēdziens tai neko neizteiktu. Pērtiķiene nezināja arī to, ka atrodas Etiopijā, jo šis gadījums norisinājās vairākus miljonus gadu pirms tam, kad kādam iesāvēs prātā spožā ideja savilkt kartē līnijas un piešķirt nosaukumus apveidiem, par kuriem mēs varētu uzrīkot karus.

Pērtiķiene un viņas cilts mazliet atšķīrās no citiem tolaik dzīvojošajiem pērtiķiem: pērtiķienes cilts pārstāvju kājas un gurni bija mazliet neparasti un ļāva pārvietoties vēl nebijušā veidā. Tie pamazām nokāpa no kokiem un sāka staigāt pa savannām stāvus: šis pirmējās izmaiņas ar laiku novedīs pie jums, manis un ikviena cita cilvēka uz šīs planētas. Pērtiķiene nezināja, ka drīz sāksies viens no ievērojamākajiem stāstiem. Tie bija pirm-sākumi cilvēku varenajam ceļojumam.

Tad viņa novēlās no koka un gāja bojā.

Aptuveni pēc 3,2 miljoniem gadu kāda cita pērtiķu grupa – daži no tiem tagad ir filozofijas doktora grāds – uzraka pērtiķienes pārakmeņojušos kaulus. Tā kā bija 20. gadsimta 70. gadi

un šie pērtiķi klausījās kādu tālaika izcili populāras liverpūliešu grupas dziesmu, viņi izlēma nosaukt atradumu par Lūsiju. Viņa piederēja pie gluži jaunas sugas – mūsdienās to dēvē par Afāras australopiteku – un tika pasludināta par “trūkstošo posmu” starp cilvēkiem un pērtiķiem. Šis atradums aizgrāba pasauli: Lūsija kļuva par ikdienā bieži lietotu vārdu, viņas skeletu vadāja vairāku gadu tūrē pa ASV, un pašlaik tā kalpo par galveno atrakciju Adisabebas Nacionālajā muzejā.

Tomēr vienīgais iemesls, kāpēc mēs par viņu zinām, bija tas, ka – skarbi izsakoties! – viņa visu sajāja. Un tas retrospektīvi ieskicēja itin skaidru turpmāko notikumu attīstības modeli.

Šī ir grāmata par cilvēkiem un par viņu ievērojamajām dotībām visu sabojāt. Uz teju katru sasniegumu, kurš raisa lepnumu būt cilvēkam (māksla, zinātne, pabi), vienmēr kas cits liek kratīt galvu mulsumā un izmisumā (karš, piesārņojums un pabi lidostās).

Gluži iespējams – par spīti personiskajiem uzskatiem vai politiskajai pārliecībai –, ka pavisam nesen jūs esat paraudzījies uz pasaules stāvokli un klusībā nodomājis: o, sūdu būšana, ko mēs esam sadarījuši?

Šī grāmata ir domāta, lai sagādātu sīciņu mierinājuma graudiņu: neraizējieties, mēs *allaž* esam bijuši šādi. Un – eu! – vēl aizvien esam tepat!

(Jāteic gan, ka šīs grāmatas rakstīšanas laikā vēl ir atlikušas dažas nedēļas līdz nukleārās jomas samitam starp Donaldu Trampu un Kimu Čenunu, kurš var notikt un var nenotikt un var vai nevar beigties labi. Nelaimīgā kārtā grāmatas teksta nodošanas pēdējais termiņš aprit, pirms uzzināsim, vai mēs visi mirsim. Es balstīšos uz pieļāvumu: ja jūs tiešām lasāt šo darbu, tad visļauņākajā gadījumā esam izdzīvojuši līdz jūlijam.)

Ir lērums grāmatu par cilvēces lieliskākajiem sasniegumiem: izciliem līderiem, ģeniāliem izgudrotājiem, nelokāmu ļaužu